FORUM EKONOMICZNE

4Ukraine.

Wyzwania migracyjne: lekcje z Polski i Niemiec

Migration Challenges: Lessons from Poland and Germany

Міграційні виклики: уроки з Польщі та Німеччини

Auswärtiges Amt

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Projekt finansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec.

Wstęp / Preface / Вступ

Stefan Kasprzyk, Koordynator ds. Niemiec, Austrii i Szwajcarii, Fundacja Instytut Studiów Wschodnich 4

Artykuły / Articles / Статті

Związek znajomości języka i formy zatrudnienia migrantów i uchodźców 7
Bartłomiej Potocki, Dyrektor Instytutu Praw Migrantów

Connection between the language skills and forms of employment of migrants and refugees 10
Bartłomiej Potocki, Director of the Institute for Migrants' Rights

Зв'язок між мовними навичками і формами зайнятості мігрантів і біженців 12
Бартломей Потоцький, Директор Інституту прав мігрантів

Wyzwania migracyjne: Doświadczenia Polski i Niemiec z uchodźcami z Ukrainy 14
Urs Unkauf, Federal Managing Director, Federalne Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego i Handlu Zagranicznego (BWA)

Challenges of migration: Experiences from Poland and Germany with refugees from Ukraine 16
Urs Unkauf, Federal Managing Director, Federal Association for Economic Development and Foreign Trade (BWA)

Міграційні виклики: Досвід Польщі та Німеччини у допомозі біженцям з України 18
Урс Ункауф, Федеральний Управляючий Директор BWA

Nieprzewidywalność potrzeb ukraińskich uchodźców: wyzwanie dla Polski 20
Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov, Ukraiński Dom w Warszawie / Fundacja Nasz Wybór

Unpredictable needs of Ukrainian refugees: a challenge for Poland 22
Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov, Ukrainian House in Warsaw / Our Choice Foundation

Непередбачуваність потреб українських біженців: виклик для Польщі 24
Оксана Пестрикова, Олександр Пестриков, Український Дім у Варшаві / Фундація Наш вибір

Team Ukraine 27
Alexander Dubowy, Kierownik Zespołu ds. Ekonomicznych, Austriacki Fundusz Integracji

Team Ukraine 29
Alexander Dubowy, Head of the Team for Economic Cooperation, Austrian Integration Fund

Team Ukraine 31
Александер Дубови, Голова групи з питань економічної співпраці, Австрійський Інтерграційний Фонд

Pomoc uchodźcom: znaczenie skutecznej komunikacji i wsparcia informacyjnego 33
Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov, Ukraiński Dom w Warszawie / Fundacja Nasz Wybór

Helping refugees: the importance of effective communication and awareness 35
Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov, Ukrainian House in Warsaw / Our Choice Foundation

Допомога біженцям: важливість ефективної комунікації та інформаційної підтримки 37
Оксана Пестрикова, Олександр Пестриков, Український Дім у Варшаві / Фундація Наш вибір

Wstęp

Kiedy Rosja dokonała pełnoskalowej inwazji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku, stało się jasne, że Polska będzie musiała przyjąć największą falę uchodźców. Nasze państwo stanęło przed największym wyzwaniem migracyjnym od zakończenia II wojny światowej i musiało ad hoc wypracować nowe mechanizmy. Drugim najważniejszym odbiorcą ukraińskich uchodźców są Niemcy. W związku z doświadczeniami z kryzysem migracyjnym z 2015 roku, niemiecka administracja posiadała już wypracowane wzory postępowania w podobnych sytuacjach.

Pomoc humanitarna wymagała jednak wsparcia wszystkich sektorów. Oprócz rządu, zaangażowane zostały również samorządy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz szeroko pojęte społeczeństwo obywatelskie. W związku z tym, że to właśnie Polska i Niemcy przyjęły najwięcej ukraińskich uchodźców niezwykle cenna jest wzajemna wymiana poglądów i doświadczeń. Współpraca polsko-niemiecka w obszarze pomocy humanitarnej przyniesie korzyści obu stronom.

Partnerami projektu są Federalne Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego i Handlu Zagranicznego (BWA) oraz Fundacja Nasz Wybór. Odbyły się dwie debaty eksperckie w Polsce i Niemczech. Pierwsza z nich była częścią VIII Europejskiego Kongresu Samorządów w Mikołajkach na początku marca 2023 roku. Następnie, jeszcze w tym samym miesiącu zorganizowano debatę w Instytucie Polskim w Berlinie. Ponadto przygotowane zostały artykuły wybitnych ekspertów: Bartłomiej Potocki, Dyrektor Instytutu Praw Migrantów, Urs Unkauf, Federalny Dyrektor Zarządzający, Federalne Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego i Handlu Zagranicznego (BWA), Oksana Pestrykova i Oleksandr Pestrykov, Ukraiński Dom w Warszawie / Fundacja Nasz Wybór oraz Alexander Dubowy, Kierownik Zespołu ds. Ekonomicznych, Austriacki Fundusz Integracji.

Liczymy, że zaprezentowane artykułu będą solidnym źródłem informacji na temat integracji uchodźców w Polsce i Niemczech oraz pomocy humanitarnej. Wyrażamy nadzieję, że niniejsza publikacja wpłynie pozytywnie na wymianę doświadczeń oraz współpracę polsko-niemiecką w tym obszarze.

Życzę przyjemnej lektury,

Stefan Kasprzyk

Koordynator ds. Niemiec, Austrii i Szwajcarii
Fundacja Instytut Studiów Wschodnich

Preface

When Russia launched a full-scale invasion of Ukraine on 24 February 2022, it became clear that Poland would have to host the most massive wave of refugees. Our country faced the biggest migration challenge since the end of the Second World War and had to develop new mechanisms on an ad hoc basis. The second most important recipient of Ukrainian refugees is Germany. Due to the experience of the 2015 migration crisis, the German administration already had models developed for dealing with similar situations.

However, humanitarian aid required the support of all sectors. In parallel to the government, local governments, NGOs, businesses and civil society were also involved. In view of the fact that it was Poland and Germany that took in the largest number of Ukrainian refugees, a mutual exchange of views and experiences is extremely valuable. Polish-German cooperation in the area of humanitarian aid will benefit both sides.

The project partners are the Federal Association for Economic Development and Foreign Trade (BWA) and the Our Choice Foundation. Two expert debates were held in Poland and Germany. The first was part of the 8th European Congress of Local Governments in Mikolajki at the beginning of March 2023. This was followed by a debate at the Polish Institute in Berlin later the same month. In addition, articles by prominent experts were prepared: Bartłomiej Potocki, Director of the Institute for Migrants' Rights, Urs Unkauf, Federal Managing Director, Federal Association for Economic Development and Foreign Trade (BWA), Oksana Pestrykova and Oleksandr Pestrykov, Ukrainian House in Warsaw / Our Choice Foundation and Alexander Dubowy, Head of the Economic Team, Austrian Integration Fund.

We hope that the presented articles will be a solid source of information on refugee integration in Poland and Germany and humanitarian aid. We hope that this publication will positively influence the exchange of experiences and Polish-German cooperation in this area.

Stefan Kasprzyk

Coordinator for Germany, Austria and Switzerland

Foundation Institute for Eastern Studies

Вступ

Після повномасштабної інвазії Росії в Україну 24 лютого 2022 року стало відомо, що Польщі доведеться прийняти найбільшу хвилю біженців. Наша країна зіткнулася з найбільшим міграційним викликом з часів закінчення Другої світової війни і була змушена ситуативно розробляти нові механізми. Другою країною, яка прийняла найбільше українських біженців є Німеччина. У зв'язку з досвідом міграційної кризи 2015 року, німецька адміністрація вже розробила моделі того, як потрібно діяти в подібних ситуаціях.

Однак гуманітарна допомога потребувала підтримки всіх секторів. Окрім уряду, були також залучені органи місцевого самоврядування, неурядові організації, підприємці та громадянське суспільство, в широкому розумінні цього слова. У зв'язку з тим, що саме Польща та Німеччина прийняли найбільшу кількість українських біженців, взаємний обмін думками та досвідом є надзвичайно цінним. Польсько-німецька співпраця у сфері гуманітарної допомоги принесе користь обом сторонам.

Партнерами проекту є німецька Федеральна асоціація економічного розвитку та зовнішньої торгівлі (BWA) та Фонд «Наш вибір». Відбулися дві експертні дискусії в Польщі та Німеччині. Перша з них, була частиною VIII Європейського конгресу органів місцевого самоврядування, котрий відбувся в Міколайках (Польща) на початку березня 2023 року. Потім, того ж місяця, була організована дебата в Польському інституті в Берліні. Крім того, видатні експерти з питань міграційної політики підготували ряд статей, зокрема: Бартоломей Потоцьки, директор Інституту прав мігрантів, Урс Ункауф, Федеральний керуючий директор Федеральної асоціації економічного розвитку та зовнішньої торгівлі (BWA), Оксана Пестрикова та Олександр Пестриков з Українського дому у Варшаві / Фундації «Наш вибір» та Олександр Дубови, керівник з економічних питань Австрійського інтеграційного фонду.

Сподіваємося, що представлені статті стануть надійним джерелом інформації про інтеграцію біженців у Польщі та Німеччині та надану гуманітарну допомогу. І маємо надію, що ця публікація позитивно вплине на обмін досвідом та польсько-німецьку співпрацю у цій сфері. Бажаю приємного читання,

Стефан Каспшик

Координатор з питань Німеччини, Австрії та Швейцарії

Фонд Інститут Східноєвропейських Досліджень

Związek znajomości języka i formy zatrudnienia migrantów i uchodźców

Bartłomiej Potocki, Dyrektor Instytutu Praw Migrantów

W momencie rozpoczęcia wojny napastniczej przez federację rosyjską w stosunku do Ukrainy 24 lutego 2022 roku rozpoczął się niesłychanie szybki i masowy napływ uchodźców wojennych z Ukrainy do państw ościennych. W związku z wypełnianiem przesłanek z Dyrektywy UE z 2001 roku zdecydowano się objąć tych ludzi ochroną czasową.

Ukraina nie chcąc stracić możliwości mobilizacyjnych własnego społeczeństwa, zakazała wyjazdu z kraju mężczyzną w wieku 18-60 lat. Konsekwencją tego jest specyficzny profil migranta przymusowego z Ukrainy. Osobą uchodźczą z Ukrainy jest najczęściej kobieta w co najmniej jednym dzieckiem, będąca w wieku Pomiędzy 34 a 40 lat. Według tego zarysu osoba taka najczęściej będzie posiadać wyższe wykształcenie zdobyte w Ukrainie.

Z deklaracji osób uchodźczych z Ukrainy wynika, że 1/3 z nich zna język angielski, a 50% deklaruje znajomość języka polskiego na poziomie podstawowym. Jedynie tylko 5% zna go w stopniu bardzo dobrym. Zgodnie z wynikami badań NBP 30% osób uchodźczych w wieku produkcyjnym znalazło już pracę w Polsce, a kolejne 50% aktywnie jej poszukuje. Z danych Ministerstwa rodziny i Polityki Społecznej wynika natomiast, że pracę podjęło 2/3 osób uchodźczych z Ukrainy w wieku produkcyjnym co jest wyjątkowo dobrym wynikiem aktywizacyjnym.

Wyjątkowo dobra aktywność osób uchodźczych z Ukrainy na terytorium Rzeczpospolitej Polskiej bardzo dobrze przekłada się na ocenę osób z Ukrainy przez społeczeństwo przyjmujące. Jedną z większych obaw społeczeństwa polskiego było to, że uchodźcy z Ukrainy będą czerpali z polskiego systemu opieki socjalnej, jednak dane dotyczące aktywności zawodowej wprost przeczą takiemu zjawisku. Narracja władz polskich zarówno centralnych jak i samorządowych szła w kierunku podkreślania aktywności, a także tego, że pomoc socjalna nie jest istotnym czynnikiem wyboru Polski jako kraju to osiedlania się osób uchodźczych. Wybudowało to też w społeczności osób z Ukrainy przeświadczenie, że podjęcie aktywności zawodowej jest koniecznym to spokojnego życia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W dyskusji wokół aktywności zawodowej uchodźców zabrakło jednak mowy o zagrożeniach wynikających z tak szybkiego włączenia osób uchodźczych na rynek pracy. Język jest płaszczyzną wzajemnego zrozumienia. W sytuacji braku równowagi na rynku pracy powoduje, że zdolność negocjacyjna osoby uchodźczej bez znajomości języka jest znikoma.

Część komentariatu społeczno-politycznego podkreślała to, że wcześniejsza sieć migracyjna doprowadziła do sytuacji, w której w roli managerów niższego stopnia było sporo migrantów z Ukrainy, więc ci mogli bez problemu wprowadzić i nadzorować nowego pracownika nieznającego języka polskiego. W ogóle nie brano pod uwagę, że wszelkie mechanizmy anty mobbingowe antydyskryminacyjne, będące wypracowanymi przez lata standardami w zakładach pracy, mogły nie mieć zastosowania w przypadku właśnie tych osób, ponieważ przekaźnikiem wszystkich tych spraw nie były instytucje do tego powołane przez pracodawcę, a konkretne osoby w związku z czym mogło dochodzić do

nieprawidłowości i nadużyć, o których pracodawca nawet się nie dowiadywał, ponieważ nie istniała możliwość wzajemnego zrozumienia i komunikacji pomiędzy pracownikiem i resztą przełożonych, która nie posługiwała się językiem ukraińskim.

Dodatkowo nie zwrócono uwagi na wzrost przypadków szacowanej pracy przymusowej i formy współczesnego niewolnictwa w Polsce. Według szacunków różnych źródeł, w okresie 2022 roku w Polsce nastąpił wzrost szacowanych pracowników przymusowych z 70 tys. do nawet 100 tys. osób. Można pokusić się o hipotezę że jeżeli osoby te znałyby język polski przynajmniej w stopniu, komunikatywnym to w dużej części uniknęłyby stania się ofiarami pracy przymusowej.

IPM-Fundacji Ukraina stara się we współpracy z PIP jak najszerzej informować o prawach pracowniczych, a także dawać możliwość konsultacji w kwestii legalności zatrudnienia i także forma, w których wykonuje się pracę. Do momentu wojny napastniczej zauważaliśmy sukcesywne zmniejszanie się ilości sytuacji, w której to migranci byli zatrudnieni w formie innej niż umowa o pracę. Po masowym napływie osób uchodźczych z Ukrainy jednak te tendencje się zmieniły. Coraz częstszą formą zawierania umów stały się umowy cywilnoprawne zwłaszcza umowy zlecenia i inne rodzaje umów o świadczenie usług. Bardzo często były to sytuacje, w których współpraca ta posiadała wszelkie cechy stosunku pracy. Naszą hipotezą jest to, że osoby, które nie miały zagwarantowanego zabezpieczenia socjalnego, podejmowały pracę w takiej formie, jaka była im oferowana. Dodatkowo rynek pracy w Ukrainie nie zna takiego kontraktu jak umowa zlecenie. Dlatego też bardzo często osoby uchodźcze zawierając umowę z pracodawcą, nie zakładały nawet, że umowa, którą podpisują, różni się czymś od umowy o pracę.

Kolejnym zagrożeniem wynikającym z braku znajomości języka polskiego są potencjalne wypadki w pracy. W jednym z przedsiębiorstw, badanych przez IPM, doszło do sytuacji, w której osoba uchodźcza nieznająca języka polskiego nacisnęła przycisk, co spowodowało wyłączenie produkcji na kilka godzin, ponieważ ten nie był opisany w języku dla niej zrozumiałym. Można pokusić się o założenie, że instrukcje bezpieczeństwa, a także szkolenie z BHP również zostało przeprowadzone jedynie w języku polskim, a zatem osoba ta nie miała należytej wiedzy, jaką powinien posiadać pracownik obsługujący dany sprzęt. Jeżeli to założenie przyjmiemy jako możliwe, to należy dopuścić, że osoba uchodźcza nie znająca języka polskiego może doprowadzić do wypadku przy pracy skutkującego kalectwem bądź śmiercią, jedynie z powodu braku znajomości języka.

Zagrożenie odległe, ale jednocześnie istotne, którym chciałbym zakończyć mówienie o związku braku znajomości języka i warunkami pracy jest zjawisko społeczeństwa równoległego. Brak znajomości języka, a także utrudniona możliwość nauki tego języka będzie powodować, że społeczność uchodźcza będzie szukać drogi awansu społecznego i możliwości zarobku, jedynie w kręgu osób posługujących się tym samym językiem. Jeżeli zatem Osoby te w trakcie pracy, a także w życiu prywatnym będą operować jedynie językiem ojczystym i w grupie migrantów to konsekwencją tego może być tworzenie się społeczeństwa równoległego.

Konkludując, język jako podstawowy element adaptacji i integracji powinien być pierwszym elementem, który zapewni państwo przyjmujące dla osób uchodźczych. Brak znajomości języka pociąga za sobą serię zdarzeń, która w konsekwencji może przerodzić się w stworzenie społeczeństwa objętego mnóstwem napięć i nieporozumień. Dlatego też kryzys uchodźczy uczy, że zapewnienie powszechnej, równej nauki języka państwa przyjmującego jest po realizacji potrzeb humanitarnych następnym w procesie zajmowania się osobami uchodźczymi. Aktywizacja zawodowa czy zakładanie przez te osoby działalności

gospodarczej powinny być późniejsze. Dodatkowo te wskaźniki nie są miarodajne, aby stwierdzić, że osoby uchodźcze dobrze integrują się w społeczeństwie przyjmującym.

Connection between the language skills and forms of employment of migrants and refugees

Bartłomiej Potocki, Director of the Institute for Migrants' Rights

When the Russian Federation began its war against Ukraine on February 24, 2022, an extremely rapid and massive influx of war refugees from Ukraine to neighboring countries began. In connection with the fulfillment of the conditions from the EU Directive of 2001, it was decided to cover these people with temporary protection.

Ukraine, wanting not to lose the mobilization possibilities of its own society, forbade a man aged 18-60 to leave the country. The consequence of this is the specific profile of the forced migrants from Ukraine. A refugee from Ukraine is usually a woman with at least one child, aged between 34 and 40 years. According to this outline, such a person will most often have a higher education obtained in Ukraine.

According to the declarations of refugees from Ukraine, 1/3 of them speek English, and 50% declare knowledge of Polish at the basic level. Only 5% of them can speek Polish very well. According to the results of National Bank of Poland research, 30% of refugees of working age have already found a job in Poland, and another 50% are actively looking for it. According to the data of the Ministry of Family and Social Policy, 2/3 of refugees from Ukraine of working age had found a job, which is an exceptionally good activation result.

The exceptionally good activity of refugees from Ukraine on the territory of the Republic of Poland translates very well into the assessment of people from Ukraine by the host society. One of the biggest fears of Polish society was that refugees from Ukraine would draw from the Polish social welfare system, but the data on professional activity directly contradict such a phenomenon. The narrative of the Polish authorities, both central and local government, went in the direction of emphasizing activity, as well as the fact that social assistance is not an important factor in choosing Poland as a country to settle in. On the other hand, in the community of people from Ukraine it builds the conviction that taking up professional activity is necessary for a peaceful life in Poland.

However, in the discussion on the professional activity of refugees, there was no mention of the risks resulting from such a rapid integration of refugees into the labor market. Language is a plane of mutual understanding. In a situation of imbalance in the labor market, the bargaining capacity of a refugee without knowledge of the language is negligible.

Part of the socio-political commentariat emphasized that the previous migration network led to a situation in which there were a lot of migrants from Ukraine in the role of lower-level managers, so they could easily introduce and supervise a new employees who did not speak Polish. After all, anti-mobbing anti-discrimination mechanisms, which were developed over the years in workplaces, could not apply to these people, because they were transmitted not by the institutions established by the employer, but by some specific people. And therefore, there may occur irregularities and abuses, about which the employer did not even know as there was no possibility of mutual understanding and communication between the employees and superiors, who did not speak Ukrainian.

In addition, no attention was paid to the increase in cases of estimated forced labor and the form of modern slavery in Poland. According to various sources, in the period of 2022 in Poland there was an increase in estimated forced laborers from 70,000 to even 100,000 people. One can be tempted to hypothesize, that if these people knew the Polish language at last at a communicative level, they would largely avoid becoming victims of forced labor.

IPM of Ukraine Foundation strives in cooperation with PIP to inform as widely as possible about workers' rights, as well as to give the opportunity to consult on the legality of employment and the form in which work is performed. Until the war we noticed a gradual decrease in the number of situations in which migrants were employed in a form other than an employment contract. However, after the massive influx of refugees from Ukraine, these trends have changed. Civil law contracts have become an increasingly common form of concluding contracts, especially contracts of mandate and other types of contracts for the provision of services. And oftenly this cooperation had all the characteristics of an employment relationship. Our hypothesis is that people who did not have guaranteed social security took up work in the form they were offered. In addition, the labor market in Ukraine does not know such a contract as a mandate contract. Therefore, very often when refugees conclude a contract with an employer, they did not even assume that the contract they sign was any different from the employment contract.

Another threat resulting from the lack of knowledge of the Polish language are potential accidents at work. In one of the companies surveyed by IPM, there was a situation in which a refugee who did not know Polish pressed a button, which caused the turn off of production for several hours. We may assume, that safety instructions, as well as OHS training was also carried out only in Polish, and therefore this person did not have the proper knowledge that an employee operating a given equipment should have. If we accept this assumption as possible, it should be allowed that a refugee person who does not know Polish may lead to an accident at work resulting in disability or death, only because of the lack of knowledge of the language.

A distant but at the same time significant threat, with which I would like to end about the relationship between the lack of language skills and working conditions, is the phenomenon of a parallel society. Lack of knowledge of the language, as well as the difficult opportunity to learn this language, will cause the refugee community to look for a way of social advancement and earning opportunities, only in the circle of people speaking the same language. Therefore, if these people during their work and private life use only their mother tongue and in a group of migrants, it may lead to the creation of a parallel society.

In conclusion, language as a fundamental element of adaptation and integration should be the first element that the host state will provide for refugees. Lack of knowledge of the language entails a series of events, which in consequence can turn into the creation of a society covered by a lot of tensions and misunderstandings. Therefore, the refugee crisis teaches that ensuring universal, equal learning of the language of the host country is next in the process of dealing with refugees after the implementation of humanitarian needs. Professional activation or setting up a business by these people should be promoted later. In addition, these indicators are not reliable to conclude that refugees integrate well into the host society.

Зв'язок між мовними навичками і формами зайнятості мігрантів і біженців

Бартломей Потоцький, Директор Інституту прав мігрантів

Коли 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала загарбницьку війну проти України, почався надзвичайно стрімкий та масовий наплив воєнних біженців з України до сусідніх країн. У зв'язку з виконанням умов з Директиви ЄС від 2001 року було прийнято рішення надати цим людям тимчасовий захист.

Україна, не бажаючи втрачати мобілізаційні можливості власного суспільства, заборонила виїжджати з країни чоловікам у віці 18-60 років. Наслідком цього є специфічний профіль вимушених переселенців з України. Біженцем з України зазвичай є жінка, віком від 34 до 40 років, яка має принаймні одну дитину. Згідно з цим описом, така людина скоріше всього матиме вищу освіту, здобуту в Україні.

Згідно з дослідженнями, 1/3 з них володіє англійською мовою, а 50% декларує знання польської мови на базовому рівні. І лише 5% з них володіє польською на досить хорошому рівні. Згідно з результатами дослідження Національного Банку Польщі, 30% біженців працездатного віку вже знайшли роботу в Польщі, а ще 50% активно її шукають. Натомість за даними Міністерства сім'ї та соціальної політики, роботу знайшли 2/3 біженців з України працездатного віку, що є виключно хорошим результатом їх трудової активізації.

Високий рівень трудової активності біженців з України на території Республіки Польща дуже добре впливає на оцінку людей з України приймаючим суспільством. Одним з найбільших побоювань польського суспільства було те, що біженці з України використовуватимуть привілеї польської системи соціального забезпечення, але дані про професійну діяльність прямо суперечать такому явищу. Польська влада різних рівнів, як центрального так і місцевого, активно підкреслює цю інформацію а також факт, що соціальна допомога не є важливим фактором у виборі Польщі як країни для тимчасового проживання. Серед українців цей факт, натомість, укріпив думку, що професійна діяльність дуже необхідна для спокійного життя на території Республіки Польща.

Однак часто у дискусіях про професійну діяльність біженців не згадується про ризики, пов'язані з такою швидкою інтеграцією у ринок праці. Мова - це площина взаєморозуміння. У ситуації дисбалансу на ринку праці це означає, що переговорна спроможність біженця без знання мови скоріше всього є незначною.

Частина думок і коментарів стосувалась того, що з огляду на попередній міграційний досвід у Польщі працювало багато мігрантів з України на посадах менеджерів нижчої ланки, тому вони могли легко представити та контролювати роботу нового працівника, який не володіє польською мовою. При цьому не враховувався факт, що всі антимобінгові, антидискримінаційні механізми а також робочі стандарти вироблені роками на робочих місцях могли не поширюватися на цих людей. Адже всю інформацію передавали не установи які створив до цього роботодавець, а конкретні люди, тому на робочих місцях могли відбуватися певні порушення і зловживання, про які роботодавець навіть не знав, оскільки керівництво не мало можливості контактувати зі своїми співробітниками, які володіли тільки українською мовою, безпосередньо.

Крім того, не було приділено достатньої уваги збільшенню випадків примусової праці та формі сучасного рабства в Польщі. За оцінками різних джерел, у період 2022 року в Польщі кількість примусових робітників збільшилась з 70 000 до навіть 100 000 осіб. Можемо припустити, що якби ці люди володіли польською мовою хоча б на комунікативному рівні, вони значною мірою могли би цьому протистояти.

IPM-Foundation Ukraine прагне у співпраці з PIP якомога ширше інформувати про права працівників, а також надавати можливість консультацій щодо законності працевлаштування та форми виконання роботи. До початку загарбницької війни ми спостерігали поступове зменшення кількості ситуацій, в яких мігранти працевлаштовувалися в іншій формі, ніж це передбачав трудовий договір. Однак після масового напливу біженців з України ці тенденції змінилися. Цивільно-правові договори стають все більш поширеною формою угод, особливо поширились випадки укладання договорів на виконання певних завдань та інші видів угод про надання певних послуг. Дуже часто це були ситуації, в яких ця співпраця мала всі ознаки трудових відносин. Наша гіпотеза полягає в тому, що люди, які не мали гарантованого соціального забезпечення, працювали на основі такої угоди, яку їм пропонували. Крім того, на ринку праці в Україні не має такої угоди, як договір на виконання певного завдання. Тому дуже часто, коли біженці укладають угоду з роботодавцем, вони навіть не припускають, що договір, який вони підписують, чимось відрізняється від трудового.

Ще однією загрозою, що виникає через незнання польської мови, є потенційні нещасні випадки на виробництві. В одній з компаній, опитаних IPM, виникла ситуація, в якій біженець, який не знав польської мови, натиснув кнопку, і зупинив виробництво на кілька годин. Можемо припустити, що інструктаж з техніки безпеки, а також навчання з охорони праці також проводився тільки польською мовою, а тому ця людина не володіла належними знаннями, які повинен мати співробітник, котрий обслуговує дане обладнання. Тому слід допустити, що біженці, які не знають польської мови, тільки через незнання мови можуть спричинити нещасний випадок на виробництві, який може призвести до інвалідності або смерті.

Далекою, але в той же час значною загрозою, з якою хотілося б закінчити про взаємозв'язок між відсутністю знання мови і умовами праці, є феномен паралельного суспільства. Недостатнє знання мови, а також труднощі з її вивченням можуть призвести до того, що біженці почнуть шукати можливості заробітку та соціального просування виключно серед осіб, з якими вони розмовляють одною мовою. Тому якщо ці люди і під час роботи, і в приватному житті спілкуються виключно рідною мовою, в колі інших мігрантів, це може призвести до створення так званого паралельного суспільства.

Отже, знання мови, яка фундаментальний елемент адаптації та інтеграції має бути елементом, який приймаюча держава повинна забезпечити для біженців. Незнання мови тягне за собою низку подій, які можуть призвести до того, що суспільство буде охоплене великою кількістю непорозумінь і напружень. Тому міграційна криза вчить нас тому, що забезпечення загального, рівноправного вивчення мови приймаючої країни є наступним кроком у процесі роботи з біженцями після забезпечення їх гуманітарних потреб. Тільки після цього варто робити кроки для професійної активізації цих осіб чи заохочувати їх створювати власний бізнес. Крім того, ці показники не є надійними, щоб зробити висновок про те, що біженці добре інтегруються в приймаюче суспільство.

Wyzwania migracyjne: Doświadczenia Polski i Niemiec z uchodźcami z Ukrainy

Urs Unkauf, Federal Managing Director, Federalne Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego i Handlu Zagranicznego (BWA)

W konsekwencji rosyjskiej napaści na Ukrainę 24 lutego 2022 roku i wynikającej z niej wojny, Europa stoi obecnie w obliczu jednego z największych od czasów II wojny światowej kryzysu uchodźczego, który jednocześnie stanowi poważne wyzwanie dla krajów przyjmujących. Problem ten dotyczy szczególnie Polski i Niemiec, gdzie obecnie mieszka większość Ukraińców uciekających przed wojną. Wielu z nich chciałoby prowadzić w miarę normalne życie i utrzymać się do czasu zakończenia konfliktu. Jednak krajom przyjmującym nie jest łatwo zapewnić w odpowiedni sposób niezbędne warunki socjalne i ekonomiczne.

Polska od wybuchu wojny aktywnie wspiera uchodźców z Ukrainy. Kraj zapewnił tymczasowe schronienie, żywność i pomoc medyczną dla ponad 1,5 miliona uchodźców, którzy uciekli ze swoich domów. Polski rząd przyznał status uchodźcy wielu Ukraińcom, którzy się o niego ubiegali, zapewniając im ochronę prawną i pozwalając na dłuższy pobyt w kraju. Rząd Premiera Mateusza Morawieckiego wzorowo uwzględnił wymogi humanitarnej sytuacji kryzysowej i w ścisłej współpracy z licznymi regionalnymi i lokalnymi inicjatywami wspieranymi przez wolontariuszy pragmatycznie i bez biurokracji przyczynił się do zaspokojenia podstawowych potrzeb uchodźców. Oprócz wsparcia rządowego, różne organizacje pozarządowe i grupy wolontariuszy w Polsce aktywnie zaangażowały się w niesienie pomocy uchodźcom z Ukrainy. Grupy te tworzyły tymczasowe schronienia, zapewniały żywność i pomoc medyczną, a także organizowały programy edukacyjne i szkolenia zawodowe dla uchodźców. Według analizy przedstawionej przez Atlantic Council, Polska zajmuje zatem wiodącą pozycję w Europie: "Polska pod wieloma względami wyznaczyła standardy humanitarnej odpowiedzi Europy na rosyjski atak na Ukrainę. Od czasu rozpoczęcia inwazji Polska przyjęła więcej ukraińskich uchodźców niż jakikolwiek inny kraj europejski, zapewniając jednocześnie szereg korzyści, takich jak dostęp do opieki zdrowotnej i edukacji wraz z możliwościami zatrudnienia."[1]

Niemcy, które są miejscem docelowym dla wielu ukraińskich uchodźców, udzielają znaczącego wsparcia uciekinierom z Ukrainy. Od 24 lutego 2022 roku Niemcy przekazały Ukrainie pomoc o łącznej wartości ponad 14 mld euro - w formie pomocy humanitarnej, płatności bezpośrednich lub w postaci broni.[2] Według rządu federalnego Niemcy przyjęły dotychczas około miliona uchodźców z Ukrainy - dokładna liczba to obecnie (stan na 27 marca 2023 roku) 1 066 000. 62% dorosłych uchodźców to kobiety. Odsetek dzieci i młodzieży poniżej 18 roku życia wynosi około 34 %. Jednym z głównych wyzwań w udzielaniu wsparcia uchodźcom z Ukrainy była bariera językowa. Wiele z tych osób posługuje się wyłącznie językiem ukraińskim lub rosyjskim, co utrudnia im komunikację z mieszkań-

1 Cf. Poland is leading Europe's response to the Russian invasion of Ukraine - Atlantic Council.

2 Szczegółową prezentację usług pomocy świadczonych przez rząd federalny, z podziałem na poszczególne ministerstwa, można znaleźć tutaj: Deutsche Unterstützungsleitungen für die Ukraine nach Ressorts (bundesregierung.de).

cami i dostęp do podstawowych usług. Zarówno Polska, jak i Niemcy zajęły się tym wyzwaniem, zapewniając uchodźcom programy szkoleń językowych, pomagając im w nauce miejscowego języka i skutecznej komunikacji z lokalnymi organami. Centralny portal wsparcia "www.germany4ukraine.de" dostarcza obecnie ważnych podstawowych informacji w czterech językach (niemieckim, angielskim, rosyjskim i ukraińskim).

W przypadku Niemiec, które w wyniku kryzysu migracyjnego z 2015 roku i w kolejnych latach praktykowały bardzo liberalną praktykę przyjmowania uchodźców, która nie była skoordynowana z partnerami z Europy Środkowo-Wschodniej, istnieje również potrzeba silniejszego rozróżnienia pomiędzy azylem humanitarnym a udzielaniem pozwoleń na pobyt osobom, które ewidentnie uciekają przede wszystkim z powodów ekonomicznych. Innym wspólnym wyzwaniem była integracja uchodźców ze społeczeństwami przyjmującymi. Zarówno Polska, jak i Niemcy aktywnie pracują nad rozwiązaniem tego problemu, zapewniając uchodźcom szkolenia zawodowe i programy pośrednictwa pracy. Nie tylko pomogło to uchodźcom w zdobyciu zatrudnienia, ale również przyczyniło się do rozwoju lokalnej gospodarki poprzez wypełnienie niektórych istniejących luk na lokalnych rynkach pracy.

Dla całej Europy pojawia się pytanie o średnio- i długoterminowe perspektywy na przyszłość dla ludności z Ukrainy. Według ostatnich badań Centrum Strategii Gospodarczej (CES), oczekuje się, że za granicą pozostanie od 0,9 do 2,7 mln Ukraińców. Badanie pokazuje również nierównomierny rozkład pokoleń.[3] Podczas gdy młodsze i lepiej wykształcone osoby mają tendencję do pozostawania za granicą, to właśnie te grupy społeczno-demograficzne są pilnie potrzebne do odbudowy kraju w przyszłości. Porównanie polskich i niemieckich doświadczeń pokazuje, że skoordynowane rozwiązania wspólnych wyzwań są niezbędne. Zwiększona polsko-niemiecka koordynacja usług pomocowych dla osób z Ukrainy może być impulsem do dalszej optymalizacji tych procesów również w ramach UE.

3 Cf. A survey of Ukrainian refugees – German Economic Team (german-economic-team.com).

Challenges of migration: Experiences from Poland and Germany with refugees from Ukraine

By Urs Unkauf, Federal Managing Director, Federal Association for Economic Development and Foreign Trade (BWA)

In consequence of the Russian attack on Ukraine from February 24, 2022 and the resulting war, Europe is now facing one of the largest refugee crisis since World War II, which at the same time poses a major challenge to the hosting countries. This problem particularly concerns Poland and Germany, where most Ukrainians fleeing the war are now living. Many of them would like to live a relatively normal life and support themselves until the war is over. However, it is not easy for the hosting countries to provide the necessary social and economic conditions in an appropriate way.

Poland has been actively supporting refugees from Ukraine since the outbreak of the war. The country has provided temporary shelter, food, and medical assistance to more than 1.5 millions of refugees who have fled their homes. The Polish government has granted refugee status to many Ukrainians who have applied for it, providing them with legal protection and allowing them to stay in the country for an extended period. The government of Prime Minister Mateusz Morawiecki has taken the requirements of the humanitarian emergency situation into account in an exemplary manner and, in close cooperation with numerous regional and local initiatives supported by volunteers, has contributed pragmatically and unbureaucratically to covering the basic needs of the refugees. In addition to government support, various NGOs and volunteer groups in Poland have been actively involved in providing assistance to the refugees from Ukraine. These groups have set up temporary shelters, provided food and medical assistance, and organized educational and vocational training programs for refugees. According to an analysis presented by the Atlantic Council, Poland hence takes a leading position in Europe: „Poland has in many ways set the standard for Europe's humanitarian response to the Russian attack on Ukraine. Since the invasion began, Poland has welcomed more Ukrainian refugees than any other European country, while also providing a range of benefits such as access to healthcare and education along with employment possibilities."[1]

Germany, which is the final destination for many Ukrainian refugees, has been providing significant support to refugees from Ukraine. Since 24 February 2022, Germany has already provided Ukraine with aid totalling more than 14 billion euros – as humanitarian assistance, direct payments or in the form of arms.[2] According to the Federal Government, Germany has so far taken in about one million refugees from Ukraine - the exact number is currently (as of March 27, 2023) 1,066,000. 62 % of the adult refugees are women. The proportion of children and young people under the age of 18 is around 34 %. One of the major challenges in providing support to refugees from Ukraine has been the language barrier. Many of the concerned people speak only Ukrainian or Russian language, making

1 Cf. Poland is leading Europe's response to the Russian invasion of Ukraine - Atlantic Council.
2 A detailed presentation of the aid services provided by the Federal Government, broken down by Federal Ministry, can be found here: Deutsche Unterstützungsleitungen für die Ukraine nach Ressorts (bundesregierung.de).

it difficult for them to communicate with locals and access essential services. Both Poland and Germany have addressed this challenge by providing language training programs to refugees, helping them learn the local language and to communicate effectively with local authorities. The central support portal "www.germany4ukraine.de" now provides important basic information in four languages (German, English, Russian and Ukrainian).

For Germany, which as a result of the migration crisis of 2015 and the following years practised a very liberal admission practice that was not coordinated with its Central and Eastern European partners, there is also a need to differentiate more strongly between humanitarian asylum and the granting of residence permits for people who demonstrably flee primarily for economic reasons. Another common challenge has been the integration of refugees into the host societies. Both Poland and Germany have been actively working to address this challenge by providing vocational training and job placement programs for the refugees. This has not only helped refugees gain employment but has also contributed to the local economy by filling some existing gaps in the local labour markets.

For Europe as a whole, the question arises as to the medium to long-term future prospects for the people from Ukraine. According to a recent study by the Centre for Economic Strategy (CES), between 0.9 and 2.7 million Ukrainians are expected to remain abroad. The survey also shows an uneven distribution of generations.[3] While younger and more highly educated people tend to stay abroad, it is precisely these socio-demographic groups that are urgently needed for the reconstruction of the country in the future. The comparison of Polish and German experiences shows that coordinated solutions to common challenges are indispensable. Increased German-Polish coordination of support services for people from Ukraine can, not least, provide an impetus for further optimising these processes within the EU as well.

3 Cf. A survey of Ukrainian refugees – German Economic Team (german-economic-team.com).

Міграційні виклики: Досвід Польщі та Німеччини у допомозі біженцям з України

Урс Ункауф, Федеральний Управляючий Директор BWA

Внаслідок нападу Росії на Україну 24 лютого 2022 року та подальших воєнних дій, Європа постала перед з однією з найбільших міграційних криз з часів Другої світової війни, яка водночас становить серйозний виклик для приймаючих країн. Особливо ця проблема стосується Польщі та Німеччини, де зараз проживає найбільше українців, які рятуються від війни. Багато з них хотіли б жити відносно нормальним життям і утримувати себе до закінчення війни. Однак, приймаючим країнам нелегко забезпечити необхідні соціальні та економічні умови належним чином.

Польща активно підтримує біженців з України ще з початку війни. Понад 1,5 мільйона осіб, які залишили свої домівки, отримали тут тимчасовий притулок, їжу та медичну допомогу. Польський уряд надав відповідний правовий статус багатьом українцям, які за ним звернулися, надавши їм захист і дозволивши їм залишатися в країні протягом тривалого періоду. Уряд Прем'єр-міністра Матеуша Моравецького взяв до уваги вимоги надзвичайної гуманітарної ситуації та у тісній співпраці з численними регіональними та місцевими організаціями, підтриманими волонтерами, прагматично та небюрократично сприяв покриттю основних потреб біженців. Окрім державної підтримки, різні громадські організації та волонтерські групи в Польщі беруть активну участь у наданні допомоги біженцям з України. Ці групи створили тимчасові притулки, надали їжу та медичну допомогу, а також організували освітні та професійні програми підготовки біженців. Згідно з аналізом, представленим Atlantic Council, Польща займає перші позиції в Європі щодо допомоги біженцям: «Польща багато в чому встановила стандарт гуманітарної відповіді Європи на напад Росії на Україну. З початку вторгнення Польща прийняла більше українських біженців, ніж будь-яка інша європейська країна, а також надала низку переваг, таких як доступ до охорони здоров'я та освіти, а також можливість працевлаштування».[1]

Німеччина, яка часто є кінцевим пунктом призначення для багатьох українських біженців, також надає значну підтримку. З 24 лютого 2022 року Німеччина вже надала Україні допомогу на загальну суму понад 14 млрд євро – у вигляді гуманітарної допомоги, прямих виплат або у вигляді зброї. [2] За даними Федерального уряду, Німеччина наразі прийняла близько мільйона біженців з України – точна кількість (станом на 27 березня 2023 року) становить 1 066 тисяч осіб. 62 % дорослих біженців це жінки. Частка дітей та молоді віком до 18 років становить близько 34%. Оденак однією з основних проблем у наданні підтримки для біженців став мовний бар'єр. Багато з них розмовляють лише українською або російською мовою, що ускладнює спілкування з місцевими жителями та доступ до основних послуг. І Польща, і Німеччина вирішують цю проблему надаючи біженцям програми мовної підготовки, допомагаючи

1 Cf. Poland is leading Europe's response to the Russian invasion of Ukraine - Atlantic Council.

2 A detailed presentation of the aid services provided by the Federal Government, broken down by Federal Ministry, can be found here: Deutsche Unterstützungsleitungen für die Ukraine nach Ressorts (bundesregierung.de).

ефективно спілкуватися з місцевою владою. Центральний портал підтримки «www.germany4ukraine.de» тепер надає важливу базову інформацію чотирма мовами (німецькою, англійською, російською та українською).

Для Німеччини, яка внаслідок міграційної кризи 2015 та наступних років практикувала дуже ліберальну практику прийому біженців, яка не узгоджувалась з партнерами з Центральної та Східної Європи, також існує потреба більш чіткого розрізнення форм прийому біженців, а саме гуманітарного притулку та надання дозволів на проживання для людей, які втікають закордон переважно з економічних причин. Іншою поширеною проблемою є інтеграція біженців у приймаючі суспільства. І Польща, і Німеччина активно працюють над вирішенням цієї проблеми, забезпечуючи програми професійного навчання та працевлаштування для біженців. Це не тільки допомогло біженцям знайти роботу, але й сприяло місцевій економіці, заповнивши деякі існуючі прогалини на місцевих ринках праці.

Для Європи в цілому постає питання про середньострокові та довгострокові перспективи для людей з України. Згідно з нещодавнім дослідженням Центру економічної стратегії (ЦЕС), очікується, що від 0,9 до 2,7 мільйона українців залишаться за кордоном. Опитування також показує нерівномірний розподіл осіб щодо віку. У той час як молодші та більш освічені люди, як правило, залишаються за кордоном, саме ці соціально-демографічні групи вкрай необхідні для відбудови своєї країни в майбутньому. Порівняння польського та німецького досвіду показує, що без скоординованих рішень спільних викликів не обійтися. Посилення німецько-польської координації служб підтримки для людей з України може, не в останню чергу, надати поштовх для подальшої оптимізації цих процесів і всередині ЄС.

Nieprzewidywalność potrzeb ukraińskich uchodźców: wyzwanie dla Polski

Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov,
Ukraiński Dom w Warszawie / Fundacja Nasz Wybór

Jednym z największych wyzwań stojących przed państwem polskim, polskim społeczeństwem, organizacjami pozarządowymi i zwykłymi polskimi obywatelami jest pewna i dziwna nieprzewidywalność potrzeb uchodźców z Ukrainy. Tę pozorną nieprzewidywalność można tłumaczyć wieloma czynnikami, ale w tym artykule chcielibyśmy skupić się na dwóch, najbardziej istotnych, które powinny być brane pod uwagę w procesie skutecznego pomagania obywatelom Ukrainy uciekającym przed wojną.

W Centrum Wsparcia Ukraińskiego Domu skupiamy się na kompleksowej pomocy uchodźcom z Ukrainy. Nasza praca obejmuje udzielanie porad i pomocy w zakresie legalizacji, znalezienia zakwaterowania, dostępu do opieki zdrowotnej, znalezienia pracy i rozpoczęcia działalności gospodarczej etc. Od początku pełnowymiarowej inwazji udzieliliśmy około 60 000 konsultacji, co daje nam pewne doświadczenie w rozumieniu zmieniających się potrzeb i problemów uchodźców.

Jakie zatem czynniki sprawiają, że potrzeby uchodźców są nieprzewidywalne dla tych, którzy starają się im pomóc?

Pierwszy z nich związany jest z faktem, że uchodźcy ukraińscy stanowią jednorodną grupę demograficzną (kobiety, dzieci, osoby starsze), ale niejednorodną grupę społeczną. Społeczeństwo ukraińskie było i jest społeczeństwem o wysokim stopniu rozwoju i złożonej organizacji. Ponieważ wojna dotknęła nie tylko pewne pojedyncze warstwy i warstwy, ale wszystkie naraz, uchodźcy ukraińscy w Polsce stali się swoistym przekrojem całego społeczeństwa ukraińskiego. Różni ludzie o różnym kapitale kulturowym, społecznym i ekonomicznym będą mieli różne potrzeby. Część uchodźców przyjechała do Polski ze znajomością języków, doświadczeniem biznesowym czy wysokimi kwalifikacjami i szybko odnalazła się w lokalnych realiach. Inni byli przed wojną bardziej zależni od opieki państwa i społeczeństwa (choćby dlatego, że państwo było ich jedynym pracodawcą) i tę skłonność do zależności przenieśli ze sobą do nowego kraju. I o ile można jeszcze zrozumieć politykę polskiego rządu, który swoimi działaniami zachęca ukraińskich uchodźców do rsamodzielnienia, nie zwracając uwagi na specyfikę niektórych grup – celem rządu jest stworzenie warunków i jasnych zasad, o tyle oddolne inicjatywy powinny uwzględniać fakt, że ukraińscy uchodźcy w Polsce nie są jednorodni pod względem swoich problemów i nie są równi pod względem swoich możliwości. Dla jednych wystarczy pomoc informacyjna w zakresie legalizacji, podpisania umowy najmu czy płacenia podatków, inni będą potrzebowali pomocy w znalezieniu taniego zakwaterowania, przekwalifikowania i nauki języka czy całościowego wsparcia długoterminowego. Wreszcie należy pamiętać, że wśród uchodźców są też osoby, które przed wojną były całkowicie zależne od opieki państwa i społeczeństwa - emeryci, sieroty, osoby z niepełnosprawnością – i usamodzielnienie się ich jest prawie niemożliwe. Zatem w jednym przypadku pomoc będzie polegała na nieingerowaniu w adaptację, w drugim – na wspieraniu ich w procesie usamodzielnienia, a w trzecim na czasowym, do końca wojny, przejęciu obowiązku opieki nad tymi, bez której nie mogą pozostać.

Trudno powiedzieć, ilu uchodźców należy do każdej z wyżej wymienionych kategorii. Według statystyk ONZ 33% osób, które przybyły do Polski w ciągu pierwszych trzech miesięcy, znalazło zatrudnienie. Jest to odsetek niższy od statystyk państwowych, ale wciąż dobry – co trzeci uchodźca utrzymuje się z pracy w Polsce. Nie napawa jednak optymizmem fakt, że 49% tych, którzy nie znaleźli lub nie szukali pracy, zrobiło to, ponieważ oferty rynku pracy nie odpowiadały ich kwalifikacjom (31%) oraz z powodu nieznajomości języka (28%), czyli z powodu problemów, które powinny zostać rozwiązane w ciągu roku pobytu w Polsce. Kolejne 18% badanych ONZ stanowiły osoby, które z powodu niezdolności do pracy przebywały na rentach lub innych formach wsparcia. Można przyjąć, że te trzy grupy respondentów odpowiadają trzem opisanym wyżej kategoriom: tym, którym nie należy przeszkadzać, tym, którym należy pomóc i tym, o których należy zadbać.

Drugą przyczyną zmienności i nieprzewidywalności potrzeb uchodźców jest niepewność. Wojna trwa dłużej niż przewidywali eksperci, a wyraźna w początkowym okresie potrzeba znalezienia tymczasowej ochrony za granicą przekształciła się w potrzebę określenia swojego losu i losu bliskich nie tylko w krótkim, ale i w długim okresie, co nie zawsze jest możliwe. Dla zewnętrznego obserwatora (rządu, pracowników organizacji pozarządowych i obywateli) niepewność potrzeb często wygląda jak zmienność i niejasność potrzeb uchodźców. Większość uchodźców po prostu nie ma możliwości planować przyszłości. Z jednej strony, w przeciwieństwie do przedstawicieli przedwojennej migracji zarobkowej, większość migrantów przymusowych nadal chce wrócić do domu. Oni nie będą zainteresowani długoterminowym wynajmem mieszkań, znalezieniem długotrwałego zatrudnienia czy przejściem skomplikowanej ścieżki legalizacji w Polsce. Przeczekanie wojny w trybie „jeszcze miesiąc, może dwa" w warunkach wiosny 2023 roku wydaje się niemożliwe. W efekcie Ukraińcy planujący powrót czasem świadomie odrzucają najlepsze oferty pracy, nie uczą się języka i nie integrują się, albo traktują trudne warunki życia jako przymusowe i tymczasowe.

Nie dysponujemy danymi dla całej Polski, ale w lutym 2023 roku ukazał się ciekawy raport socjologów z województwa opolskiego, w którym porównują sytuację migrantów przymusowych i migrantów przedwojennych, posługując się materiałem lokalnym. Tylko 28% uchodźców miało do końca roku w Polsce coś, co można nazwać stałą pracą, a reszta albo nie szukała pracy, utrzymywała się z pracy na pół etatu, albo była gotowa podjąć pracę „na już", która często jest pracą szybką, niestabilną i nisko płatną. Takie zachowanie uchodźców na rynku pracy tłumaczy rozbieżność między statystykami ONZ a państwowymi, które twierdzą, że ponad 70% Ukraińców przybyłych po wojnie są zatrudnieni. Statystyki ZUS uwzględniają każde ogłoszenie o zatrudnieniu jako pracę otrzymaną przez odrębną osobę, zatem osoba, która w jednym roku pracowała na trzy miesięczne umowy u trzech różnych pracodawców, będzie odzwierciedlona w statystykach jako trzy osoby.

Najtragiczniejszym aspektem, o którym należy pamiętać jest to, że niepewność ma największy wpływ na zachowania i potrzeby osób, które mają, dokąd wrócić. Ci, których domy pozostają pod okupacją, stopniowo godzą się z innym losem niż los uchodźcy wewnętrznego, losem wygnańca. Dla tych ludzi życie w Polsce nie jest ani szansą, ani możliwością, ale gorzką koniecznością, której jedyną wątpliwą zaletą jest pewność, że w ich ojczyźnie nie ma normalnej przyszłości.

Unpredictable needs of Ukrainian refugees: a challenge for Poland

Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov,
Ukrainian House in Warsaw / Our Choice Foundation

One of the biggest problems which Poland , Polish society, NGOs and ordinary citizens are facing, is the certain unpredictability of the needs of Ukrainian refugees. This seemingly unpredictability is explained by many factors, but in this article we would like to focus on two of the most important ones that should be considered in the process of providing effective assistance to Ukrainian citizens fleeing the war.

At Ukraine House Support Center, we focus on comprehensive assistance to refugees from Ukraine. Our job is to provide advice and assistance in legalization, housing search, access to medical services, job search and opening your own business, etc. Since the start of the full-scale invasion, we have provided about 60,000 consultations, which gives us some experience in understanding the changing needs and problems of refugees.

So what factors make refugees' needs unpredictable to those who seek to help them?

The first reason is related to the fact that Ukrainian refugees are a homogeneous demographic group (women, children, the elderly), but not a homogeneous social group. Ukrainian society has been and remains a developed and complex society. Since the war affected not individual strata, but all together and instantly, Ukrainian refugees in Poland became a peculiar slice of the entire Ukrainian society. Different people, with different cultural, social and economic capital will have different needs. Some of the refugees arrived in Poland with knowledge of languages, business experience or high qualifications had quickly found themselves in local realities. Some were more dependent on state care and society before the war (if only because the state was his only employer) and though, became dependent from the state they arrived to.And if the policy of the Polish government, which by its actions encourages Ukrainian refugees to independent existence in general, without paying attention to the peculiarities of certain groups, can still be understood (the government's goal is to create conditions and clear rules), then grassroots initiatives should take into account the fact that Ukrainian refugees in Poland are heterogeneous in terms of their problems and are not equal in their capabilities. For some, information assistance on legalization, signing a rental agreement and paying taxes is sufficient, while others will need help in finding cheap housing, retraining and language learning or holistic long-term support.

Finally, it should be remembered that among refugees there are also those who before the war were completely dependent on state care and society – pensioners, orphans, people with disabilities – their independent existence is almost impossible. Thus, in one case, assistance will consist in not interfering with adaptation, and in the other, in support in adaptation, while in the third – temporarily, until the end of the war, to assume the responsibility of caring for someone who cannot be left without it.

It is difficult to say how many refugees belong to which category. According to the UN, now 33% of those who arrived in Poland in the first three months from the beginning of full-scale actions were employed. This percentage is less than according to state statistics, but it is still encouraging – every third refugee provides his existence through work.

Instead, there is no hope that 49% of those who have not found or have not looked for work did so because of the discrepancy between the offers on the labor market and their qualifications (31%) and because of lack of knowledge of the language (28%), because these kind of problems should have already been solved within a year in Poland. Another 18% of UN respondents are the ones, who due to inability to work, were in Ukraine on pensions and other forms of social security. We can assume, that the three groups of respondents correspond to the three categories: those who do not need help, those who should be helped and those who should be taken into care.

The second reason for the volatile and unpredictable needs of refugees is uncertainty. The war lasts longer than any experts had expected, and the clear need of the first days has turned into the need to determine their fate not only in the short, but also in the long term, which is not always possible to combine. Uncertainty about one's own needs to the outside observer (government, NGO staff, and citizens) often looks like the volatility and vagueness of refugee needs. Most refugees simply cannot clearly plan their future.

On the one hand, unlike representatives of pre-war economic migration, forced migrants in the majority still seek to return home. That means,that they will not be interested in long-term rental housing, searching for a job or legalization of their stay in Poland. However, it becomes impossible to wait until the war will end. As a result, Ukrainians planning to return sometimes deliberately refuse better job offers, do not seek to learn the language and integrate, or interpret difficult housing conditions as forced and temporary.

We do not have data for the whole of Poland, but in February 2023 an interesting report by sociologists from the Opole Voivodeship was published. They compared the situation of forced migrants and pre-war migrants using local data. Only 28% of refugees had a permanent job, the rest either did not look for work, lived from part-time jobs or were ready to take up fast, unstable and low-paid work.

This behavior of refugees in the labor market explains the discrepancy between state statistics, which claim that more than 70% of Ukrainians who arrived after the war had found a job, and data from direct surveys of refugees. According to the data of the latter, only about 30% of internally displaced persons have stable job in Poland. The Social Insurance Institution (ZUS) statistics take into account that each notification of employment as the employment of an individual, and therefore, a person who has worked in a year, for example, on three monthly contracts with different employers, will appear in the statistics as three different people.

The most tragic nuance to keep in mind is that uncertainty affects the behavior and needs of people who have a place to return. Those, whose homes remained under occupation gradually begin to put up with a fate as internally displaced person - the fate of the exile. For these people, life in Poland is neither a chance nor an opportunity, but a bitter necessity, the only doubtful advantage of which is the confidence in the absence of a normal future at home.

Непередбачуваність потреб українських біженців: виклик для Польщі

Оксана Пестрикова, Олександр Пестриков,
Український Дім у Варшаві / Фундація Наш вибір

Однією з найбільших проблем, що постають перед польською державою, польським суспільством, недержавними організаціями та простими громадянами, враховуючи ту кількість українців, яка зараз знаходиться на території Польщі, є певна непередбачуваність потреб українських біженців. Ця, насправді позірна, непередбачуваність пояснюються багатьма чинниками, але в цій статті нам хотілося б зосередитися на двох найважливіших, які слід враховувати у процесі надання ефективної допомоги громадянам України, що рятуються від війни.

У Центрі підтримки Українського дому ми зосереджуємося на комплексній допомозі біженцям з України. Наша робота полягає у наданні консультацій та допомозі у питаннях легалізації, пошуку житла, доступі до медичних послуг, пошуку роботи та у відкритті власного бізнесу тощо. З моменту початку повномасштабного вторгнення ми надали біля 60 000 консультацій, що дає нам певний досвід у розумінні змінності потреб та проблем біженців.

Отже, які ж фактори роблять потреби біженців непередбачуваними для тих, хто прагне їм допомогти?

Перша причина пов'язана з тим, що українські біженці є однорідною демографічною групою (жінки, діти, літні люди), але не однорідною соціальною групою. Українське суспільство було і залишається суспільством розвиненим і складно організованим. Оскільки війна торкнулась не окремих верств і прошарків, а усіх разом і миттєво, то і українські біженці в Польщі стали своєрідним зрізом всього українського суспільства. Різні люди, з різним культурним, соціальним і економічним капіталом будуть мати різні потреби. Хтось з біженців прибув до Польщі зі знанням мов, з досвідом підприємницької діяльності або високими кваліфікаціям і досить швидко зорієнтувався в місцевих реаліях. Хтось був більш залежним від державної опіки і суспільства перед війною (хоча б тому, що держава була його єдиним роботодавцем) і схильність до такої залежності приніс з собою. І якщо політику польського уряду, який своїми діями спонукає українських біженців до самостійного існування в цілому, не звертаючи уваги на особливості тих чи інших груп ще можливо зрозуміти (мета уряду створювати умови і зрозумілі правила), то низові ініціативи мають враховувати той факт, що українські біженці в Польщі неоднорідні з огляду на їхні проблеми та не рівні у своїх можливостях. Для одних достатньо інформаційної допомоги щодо легалізації, підписання договору про оренду житла та сплати податків, інші ж потребуватимуть допомогти у пошуку дешевого житла, у перекваліфікації та вивченні мови або цілісної довготривалої підтримки. Зрештою, слід пам'ятати, що серед біженців є також ті, що до війни повністю залежали від державної опіки та суспільства – пенсіонери, діти-сироти, люди з інвалідністю – їх самостійне існування практично неможливе. Таким чином, в одному випадку допомога буде полягати у тому, щоб не заважати адаптуватися, а в іншому, щоб підтримати в адаптації, у той час як у третьому – тимча-

сово, до кінця війни, прийняти на себе обов'язок опіки над тим, кого без неї залишити не можна.

Скільки біженців належить до якої категорії сказати важко. За даними ООН зараз 33% з тих, хто прибули до Польщі у перші три місяці від початку повномасштабний дій, працевлаштувалися. Цей відсоток менший, ніж подають державні статистики, але все одно є обнадійливим – кожен третій біженець забезпечує своє існування працею. Не дає натомість надії той факт, що з 49% тих, що не знайшли або не шукали праці зробили це через невідповідність пропозицій на ринку праці своїм кваліфікаціям (31%) і через незнання мови (28%), тобто через проблеми, які б мали вже бути вирішені протягом року перебування в Польщі. Ще 18% опитаних ООН – люди, що через нездатність до праці перебували в Україні на пенсійному та інших формах забезпечення. Можна припустити, що три групи респондентів відповідають трьом описаним категоріям: тим, кому допомога не потрібна, тим, кому слід допомогти і тим, кого слід взяти під опіку.

Друга причина мінливості і непередбачуваності потреб біженців полягає у невизначеності. Війна триває довше, ніж припускали будь-які експерти, а чітка потреба перших днів – знайти тимчасовий захисту перетворилась у необхідність визначатися зі своєю долею і долею своїх близьких не тільки у короткостроковій, але й у довгостроковій перспективі, що не завжди вдається поєднати. Невизначеність з власними потребами для зовнішнього спостерігача (уряду, співробітників неурядових організацій та громадян) часто виглядає як мінливість і нечіткість потреб біженців. Більшість біженців просто не можуть чітко планувати майбутнє. З одного боку, на відміну від представників довоєнної економічної міграції, примусові мігранти в більшості все ж таки прагнуть повернутися до дому. Тобто, вони не будуть зацікавлені у довгостроковій оренді житла, у пошуку праці на перспективу та швидкому проходженні заплутаної стежки легалізації у Польщі. Проте і перечікувати війну в режимі «ще місяць, може два» в умовах весни 2023 року стає неможливим. Як наслідок, українці, які планують повернення часом свідомо відмовляються від кращих пропозицій праці, не прагнуть вивчити мову та інтегруватися або складні житлові умови трактують як вимушені і тимчасові.

Ми не маємо даних по всій Польщі, але в лютому 2023 р. був опублікований цікавий рапорт соціологів з опольського воєводства, у якому вони на місцевому матеріалі порівнювали становище вимушених мігрантів і мігрантів довоєнних. Тільки 28% біженців станом на рік перебування у Польщі мали щось, що могли назвати постійною роботою, решта або не шукала працю, жила з підробітків або готова була братися за роботу «на зараз», що найчастіше є роботою швидкою, нестабільною і низькооплачуваною. Така поведінка біженців на ринку праці якраз і пояснює розбіжність між державною статистикою, яка стверджує, що понад 70% українців, що приїхали після війни мають працю і дані з безпосередніх опитувань біженців. З даними останніх отримали стабільну працю в Польщі тільки біля 30% вимушених переселенців. Статистики ЗУС враховують, кожне повідомлення про прийняття на роботу як працевлаштування окремої людини, а отже, людина яка за рік пропрацювала наприклад на трьох місячних контрактах у різних роботодавців, відобразиться в статистиках як три особи.

Найтрагічніший нюанс, про який слід пам'ятати – невизначеність найбільше впливає на поведінку і потреби осіб, яким є куди повертатися. Ті, чиї домівки залишилися в окупації починають поступово миритися з іншою, ніж вимушений пересе-

ленець долею, долею вигнанця. Для цих людей життя в Польщі не є ані шансом, ані можливістю, а гіркою необхідністю єдиним сумнівним плюсом якої є впевненість у відсутності нормального майбутнього на батьківщині.

Team Ukraine

Alexander Dubowy, Kierownik Zespołu ds. Ekonomicznych, Austriacki Fundusz Integracji

Według informacji UNHCR od tego czasu prawie 8 milionów Ukraińców opuściło kraj, a ponad 90 tysięcy z nich zostało zarejestrowanych w Austrii i znalazło tu ochronę.

Po rozpoczęciu rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie Austriacki Fundusz Integracyjny (ÖIF) utworzył pod nazwą "Team Ukraine" wyspecjalizowany dział, którego zadaniem było opracowanie i realizacja pomocy, ofert integracyjnych i możliwości nawiązywania kontaktów dla osób przesiedlonych z Ukrainy. W ten sposób udało się szybko opracować zorientowaną na zapotrzebowanie ofertę integracyjną dla tej grupy docelowej.

Jedną z pierwszych usług oferowanych przez Austriacki Fundusz Integracyjny (ÖIF) była bezpłatna infolinia, która udziela Ukraińcom porad dotyczących najważniejszych punktów kontaktowych w zakresie opieki i orientacji w Austrii w języku ukraińskim. Ponadto informacje przekazywane są za pośrednictwem poczty elektronicznej, WhatsApp, Viber, Telegram i Facebook.

Oferty dla uciekinierów z Ukrainy zostały szybko rozszerzone. Platforma kariery (Karriereplattform) Austriackiego Funduszu Integracyjnego łączy poszukujących pracy Ukraińców z austriackimi firmami. Program Buddy łączy ukraińskie dzieci i młodzież z osobami w tym samym wieku z Austrii. Format "Meeting Point Ukraine" (Treffpunkt Ukraine) we wszystkich centrach integracyjnych Austriackiego Funduszu Integracyjnego (ÖIF) w całej Austrii oferuje przesiedleńcom z Ukrainy możliwość wymiany poglądów z wolontariuszami, przedstawicielami społeczności i pracownikami Austriackiego Funduszu Integracyjnego (ÖIF). Pracownicy Team Ukraine odpowiadają na pytania dotyczące zakwaterowania, statusu pobytu, możliwości nauki języka oraz integracji na rynku pracy. Ponadto dla kobiet i matek zorganizowano seminaria z różnymi tematami, takimi jak zdrowie kobiet i rodziny, rynek pracy, warsztaty z terapeutą na temat radzenia sobie ze stresem i traumą, seminarium z ukraińskojęzycznym ginekologiem, godziny konsultacji dla kobiet itp.

Po otrzymaniu karty pobytu uciekinierzy z Ukrainy mogą umówić się na spotkanie w jednym z dziewięciu centrów integracyjnych Austriackiego Funduszu Integracyjnego (ÖIF) w stolicach krajów związkowych i odbyć tam odpowiedni kurs języka niemieckiego. Kursy są dostępne bezpłatnie dla wszystkich poziomów językowych od A1-C1 i kończą się uznawanym przez państwo certyfikatem egzaminacyjnym. Ponadto we współpracy z renomowanymi ukraińskimi uniwersytetami we Lwowie, Drohobyczu i Użhorodzie oraz ośrodkami nauki języków obcych stworzono nowe miejsca kursów online dla ukraińskich przesiedleńców w Austrii. Po zakończeniu kursu, wszyscy uczestnicy tych internetowych kursów języka niemieckiego mają możliwość ukończenia ich za pomocą uznawanych przez państwo austriackich egzaminów integracyjnych. Regularnie odbywają się również jednostki edukacyjne online dla przesiedleńców z Ukrainy. Ćwiczenia z zakresu podstawowego słownictwa i mówienia prowadzone są przez niemieckich trenerów wraz z ukraińskimi tłumaczami.

Wojna Rosji przeciwko Ukrainie

Ponad 14 miesięcy temu, 24 lutego 2022 roku, rosyjskie wojska niesprowokowane i bez deklaracji wojny najechały na Ukrainę. I choć wojna Rosji z Ukrainą toczyła się od 2014 roku, to dla wielu w Europie było nie do pomyślenia, że tak brutalna wojna napastnicza może znów mieć miejsce w Europie.

Rosyjski atak na Ukrainę to przede wszystkim atak na naród ukraiński i ukraińską państwowość, ale to także atak na wartości demokratyczne Unii Europejskiej. W związku z tym z każdym dniem staje się coraz bardziej oczywiste, że pełny zakres wojny i jej konsekwencje pozostają nieprzewidywalne.

Team Ukraine

Alexander Dubowy, Head of the Team for Economic Cooperation, Austrian Integration Fund

According to information from the UNHCR, almost 8 million Ukrainians have left the country since then, and over 90,000 of them have been registered in Austria and have found protection here.

After the beginning of the Russian war of aggression against Ukraine, the Austrian Integration Fund (ÖIF) founded a specialized department under the name "Team Ukraine" to develop and implement assistance, integration offers, and networking opportunities for displaced persons from Ukraine. In this way, it was possible to quickly develop a demand-oriented integration offer for this target group.

One of the first services offered by the Austrian Integration Fund (ÖIF) included a free information hotline that provides advice for displaced Ukrainians on the most important contact points for care and orientation in Austria in Ukrainian. In addition, information is provided via email, WhatsApp, Viber, Telegram, and Facebook.

The offers for displaced persons from Ukraine were quickly expanded. The career platform (Karriereplattform) of the Austrian Integration Fund brings job-seeking Ukrainians together with Austrian companies. The Buddy Program connects Ukrainian children and young people with people of the same age from Austria. The format "Meeting Point Ukraine" (Treffpunkt Ukraine) in all integration centers of the Austrian Integration Fund (ÖIF) throughout Austria offers displaced persons from Ukraine the opportunity to exchange ideas with volunteers, community representatives, and staff of the Austrian Integration Fund (ÖIF). The staff of Team Ukraine answers questions about accommodation, residence status, opportunities for language acquisition, and labor market integration. In addition, interpreted seminars were offered for women and mothers with different focuses, such as women's and family health, the labor market, a workshop on coping with stress and trauma with a therapist, a seminar with a Ukrainian-speaking gynecologist, women's consultation hours, etc.

Upon receiving their residence card, displaced persons from Ukraine can make an appointment at one of the nine integration centers of the Austrian Integration Fund (ÖIF) in the provincial capitals and receive a suitable German course there. The courses are available free of charge for all language levels from A1-C1 and conclude with a state-recognized examination certificate. In addition, together with renowned Ukrainian universities in Lviv, Drohobych, and Uzhhorod, as well as language learning centers, new online course spaces have been created for Ukrainian displaced persons in Austria. Following the course attendance, all participants of these online German courses have the opportunity to complete the courses with state-recognized Austrian integration exams. Online learning units for displaced persons from Ukraine also take place regularly. Basic vocabulary and speaking exercises are conducted by German trainers together with Ukrainian interpreters.

Russia's War against Ukraine

Over 14 months ago, on February 24th, 2022, Russian troops invaded Ukraine unprovoked and without a declaration of war. And although Russia's war against Ukraine had been waged since 2014, it was unthinkable to many in Europe that such a brutal war of invasion could take place in Europe again.

The Russian attack against Ukraine is first and foremost an attack on the Ukrainian people and Ukrainian statehood, but it is nonetheless an attack on the democratic values of the European Union. In view of this, it becomes clearer every day that the full extent of the war and its consequences remain unforeseeable.

Team Ukraine

Александер Дубови, Голова групи з питань економічної співпраці, Австрійський Інтерграційний Фонд

За інформацією УВКБ ООН, від початку війни майже 8 мільйонів українців покинули країну, а понад 90 тисяч з них зареєструвалися в Австрії та знайшли тут захист.

Після початку російської загарбницької війни проти України Австрійський інтеграційний фонд (ÖIF) заснував спеціалізований відділ під назвою «Team Ukraine» для розробки та впровадження допомоги, інтеграційних пропозицій та мережевих можливостей для переміщених осіб з України. Таким чином, вдалося швидко розробити інтеграційну пропозицію, орієнтовану на потреби саме цієї цільової групи.

Однією з перших послуг, запропонованих Австрійським інтеграційним фондом (ÖIF), була безкоштовна інформаційна гаряча лінія, яка надає консультації переміщеним українцям щодо найважливіших контактних пунктів для догляду та орієнтації в Австрії українською мовою. Крім того, інформація надається електронною поштою, та через WhatsApp, Viber, Telegram та Facebook.

Пропозиції для переселенців з України були швидко розширені. Кар'єрна платформа (Karriereplattform) Австрійського інтеграційного фонду об'єднує українців, які шукають роботу, з австрійськими компаніями. Програма Buddy об'єднує українських дітей та молодь з людьми такого ж віку з Австрії. Формат «Meeting Point Ukraine» (Treffpunkt Ukraine) у всіх інтеграційних центрах Австрійського інтеграційного фонду (ÖIF) по всій Австрії надає переміщеним особам з України можливість обмінятися ідеями з волонтерами, представниками громад та співробітниками Австрійського інтеграційного фонду (ÖIF).

Співробітники Team Ukraine відповідають на питання про проживання, легалізацію свого перебування, можливості для оволодіння мовою та ринок праці. Крім того, були проведені семінари для жінок і матерів на різні теми : здоров'я жінки та сім'ї, ринок праці, семінар з подолання стресу і травми з психотерапевтом, семінар з україномовним гінекологом, години жіночих консультацій тощо.

Отримавши посвідку на постійне проживання, переселенці з України можуть записатися на прийом до одного з дев'яти інтеграційних центрів Австрійського інтеграційного фонду (ÖIF) у столицях провінцій та пройти там відповідний курс німецької мови. Курси доступні безкоштовно для всіх мовних рівнів від A1-C1 і завершуються визнаним державою екзаменаційним сертифікатом. Крім того, спільно з відомими українськими університетами у Львові, Дрогобичі та Ужгороді, а також центрами вивчення мов були створені нові онлайн-курси для українських переселенців в Австрії.

Після відвідування курсу всі учасники цих онлайн-курсів німецької мови мають можливість пройти курси з визнаними державою австрійськими інтеграційними іспитами. Онлайн-курси для переселенців з України проводяться регулярно. Базову лексику та розмовні вправи німецькі вчителі створюють спільно з українськими перекладачами.

Війна Росії проти України

Понад 14 місяців тому, 24 лютого 2022 року, російські війська вторглися в Україну неспровоковано та без оголошення війни. І хоча війна Росії проти України ведеться з 2014 року, для багатьох у Європі було немислимо, що таке жорстоке вторгнення може знову відбутися в Європі.

Напад Росії на Україну – це, перш за все, напад на український народ та українську державність, але, тим не менш, це напад на демократичні цінності Європейського Союзу. З огляду на це, з кожним днем стає все зрозуміліше, що повний масштаб війни та її наслідки залишаються непередбачуваними.

Pomoc uchodźcom: znaczenie skutecznej komunikacji i wsparcia informacyjnego

Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov
Ukraiński Dom w Warszawie / Fundacja Nasz Wybór

Uzyskanie pewności co do legalności swojego pobytu po przekroczeniu granicy było i jest jedną z podstawowych potrzeb osób, które znalazły schronienie w Polsce uciekając przed wojną. Ta pewność pozwala poczuć choć odrobinę stabilności w szybko zmieniających się warunkach.

4 marca 2022 roku Rada Europejska po raz pierwszy w historii aktywowała dyrektywę o ochronie tymczasowej. Stała się ona podstawą ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, która reguluje większość kwestii związanych z pobytem osób uciekających przed wojną. Do chwili obecnej nastąpiło już dziewięć nowelizacji ww. ustawy, co jest normalne i oczekiwane w takich okolicznościach, gdyż nie da się przewidzieć wojny i jej bezpośrednich skutków, więc należy działać zgodnie z nagle pojawiającymi się potrzebami.

Paradoks sytuacji polega na tym, że rozwiązując problemy i starając się ułatwić uchodźcom pobyt w kraju, państwo polskie niechcący zwiększa „szum informacyjny", co z perspektywy beneficjenta zwiększa jedynie niepewność i tymczasowość jego sytuacji.

Dlatego jednym z największych wyzwań pozostaje zapewnienie, że odbiorcy pomocy są wystarczająco poinformowani i że zapewniona jest odpowiednia komunikacja z nimi. Skuteczna pomoc nie jest możliwa bez właściwej komunikacji i pozostaje to palącym problemem nawet po roku.

Od ponad roku Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców prowadzi w Polsce comiesięczne badania ankietowe. Co miesiąc Biuro zadaje podobne pytania: z jakiego regionu pochodzisz, gdzie mieszkasz w Polsce, czy znalazłeś pracę, czy dzieci uczęszczają do polskich szkół etc. W ciągu roku odpowiedzi na te pytania były różne. Z czasem ludzie zaczęli wynajmować mieszkania, znaleźli pracę, a dzieci już uczęszczają do szkoły. Jednak pozostaje jedno pytanie, na które odpowiedzi respondentów w ciągu roku wcale się nie zmieniły. Dotyczy ono źródeł informacji o życiu, pracy i legalnym pobycie w Polsce. Prawie 69% w lutym 2022 roku i 66% w lutym 2023 roku otrzymywało informacje z mediów społecznościowych. Co trzeci otrzymał informacje od innych uchodźców.

Źródła te nie zawierają często informacji z portali oficjalnych administracji, urzędów, służb etc. Jednak można tam znaleźć dość dziwne rzeczy, jak „zamrożenie numeru PESEL UKR", przymusowe deportacje do Ukrainy, błędne listy dokumentów i szkodliwe porady dotyczące relacji z różnymi służbami, policją, urzędami etc. Źródła z niezweryfikowanymi informacjami niosą ze sobą znaczne ryzyko nie tylko przedstawienia fałszywych informacji, ale także błędnej interpretacji zmian, co w konsekwencji może prowadzić do napięć społecznych. Przykładowo ostatnie zmiany w ustawie o pomocy dla obywateli Ukrainy, mające na celu zminimalizowanie otrzymywania świadczeń socjalnych przez osoby, do których nie są one należne, zostały zinterpretowane jako próba odebrania takich świadczeń wszystkim uchodźcom. W maju 2022 roku, gdy wielu obywateli Ukrainy nie mogło podróżować z powodu różnego traktowania przepisów, zamiast aktualnej informacji, że trwają prace nad wprowadzeniem bezpiecznych dokumentów podróży, rozpowszechniano informację, że uchodźcom nie wolno opuszczać Polski.

Państwo i władze polskie podejmują wysiłki w celu łagodzenia sytuacji uchodźców, ale sposób przekazywania i komunikowania pozostaje niewidoczny dla odbiorcy tej pomocy, a metody informowania są nieskuteczne i niepopularne.

Organizacje pozarządowe mogą odegrać ważną i pozytywną rolę w rozwiązaniu problemu komunikacji z uchodźcami. Przykładowo, wiele organizacji wykorzystuje media społecznościowe jako kanał skuteczny kanał informacyjny, z którego uchodźcy często otrzymują informacje. Współpraca między organizacjami pozarządowymi i rządowymi w zakresie dostarczania uchodźcom aktualnych i odpowiednich informacji byłaby z pewnością korzystna i produktywna dla wszystkich stron.

W większych miastach Polski działają punkty konsultacyjne, które przed wojną na pełną skalę pomagały migrantom w poruszaniu się w procedurach biurokratycznych, a po 24 lutego ich zakres działań rozszerzyły się na osoby uciekające przed wojną. Te punkty posiadają zasoby, aby pomagać ludziom w uzyskaniu informacji, ale aby działać skutecznie, bardzo często same potrzebują terminowych i wiarygodnych informacji od służb i władz odpowiedzialnych za podejmowanie poszczególnych decyzji. Wzmocniona współpraca między władzami a organizacjami pozarządowymi mogłaby zapewnić bardziej efektywny przepływ niezbędnych informacji, co z kolei usprawniłoby proces udzielania pomocy i komunikacji z ludnością.

Współpraca jest kluczową dla skutecznej pomocy uchodźcom i osobom potrzebującym w ochrony w Polsce. Jest to ważne nie tylko na poziomie różnych szczebli administracji rządowej i samorządowej, ale także pomiędzy wszystkimi podmiotami aktywnie zaangażowanymi w pomoc osobom, które znaleźli ratunek w Polsce.

Helping refugees: the importance of effective communication and awareness

Oksana Pestrykova, Oleksandr Pestrykov,
Ukrainian House in Warsaw / Our Choice Foundation

Gaining confidence in the legality of the stay after crossing the border was and is one of the basic needs of people who have found refuge in Poland. This confidence makes them feel some stability.

Already on March 4, 2022, for the first time in history the European Council activated the Temporary Protection Directive. It became the basis for the law „On assistance to citizens of Ukraine", which regulates most issues related to the stay of persons fleeing the war. As for now, there have been nine amendments to this law, which in such conditions were normal and expected, since the moment of the onset of war and its immediate consequences can never be predicted, and, therefore, it is necessary to act in accordance with the needs that arise.

The paradox of the situation is that by solving problems and trying to simplify and facilitate refugees' stay, the state increases the „information noise", which in the eyes of the beneficiary of assistance only increases the uncertainty and temporary nature of his situation.

Therefore, one of the biggest problems is to ensure sufficient awareness of the recipient of assistance and the need to take care of the adequacy of communication. Without effective assistance, it is impossible without over-the-way communication, and this remains an urgent problem even after a year.

For more than a year, the Office of the UN High Commissioner for Refugees has been conducting monthly surveys in Poland. Every month the same questions are asked – from which region you come from, where do you live in Poland, have you found a job, do your children go to a Polish school, etc. During the year, the answers to these questions were different. Over time, people began to rent housing, found jobs and sent their children to school. However, there is one question where the distribution of respondents' answers for the year has not changed at all. This is a question of sources of information about life, work and legal stay in Poland. Almost 69% in February 2022 and 66% in February 2023 drew information from social media. Every third received information from other refugees.

In these sources, it is not often possible to find information from the portals of official administrations, authorities, departments, etc. However, you can hear rather strange things like „freezing the PESEL UKR number", forced deportation to Ukraine, incorrect lists of documents and harmful advice on relations with various services, police and departments, etc.

In sources with unverified information, there is a high risk not only of providing false information, but also of misinterpretation of changes, which can lead to social tension. For example, recent amendments to the Law on Assistance to Citizens of Ukraine, designed to minimize the receipt of social benefits by persons to whom they do not belong, are translated as an attempt to take away payments from all refugees. In May 2022, when many Ukrainian citizens were unable to travel due to legal conflicts, instead of th information that the governmen was underway to implement safe and secure travel documents,

refugees were receiving the information that they were prohibited from leaving Poland.

The Polish state and authorities seek to alleviate the situation of refugees, but its mode of communication remains invisible to the recipient of this assistance, and the methods of informing are ineffective and not so popular.

In fact, non-governmental organizations can play an important and positive role in solving this problem. For example, they most often use social networks as a channel of information, from which, as we remember, refugees most often take information, so cooperation between non-governmental organizations and public authorities in timely and adequate informing of refugees would be appropriate and productive.

In major cities of Poland, there are consultation points that, before the full-scale war, were helping migrants to advise themselves on bureaucratic procedures. After February 24 they had expanded their activities to people fleeing the war in Poland. They have resources to help people, but very often they themselves need timely and high-quality information from departments, authorities, etc. Enhanced cooperation between authorities and NGOs could ensure more efficient displacement of relevant information, which in turn would improve service delivery and communication with the public.

This shows the importance of interaction not only between different levels of authorities, local self-government, but also all actors who are actively involved in helping people fleeing the war in Poland.

Допомога біженцям: важливість ефективної комунікації та інформаційної підтримки

Оксана Пестрикова, Олександр Пестриков
Український Дім у Варшаві / Фундація Наш вибір

Отримання впевненості у легальності власного перебування після перетину кордону була і є однією з базових потреб людей, які знайшли прихисток на території Польщі. Ця впевненість дає можливість відчути хоча б якусь стабільність.

Уже 4 березня 2022 р. Європейська Рада вперше в історії активувала Директиву про тимчасовий захист. Вона стала основою для закону «Про допомогу громадянам України», який регулює більшість питань пов'язаних з перебуванням осіб, які рятуються від війни. На сьогодні відбулося дев'ять змін до цього закону, що у таких умовах було нормально і очікувано, оскільки момент настання війни та її безпосередні наслідки ніколи не можна передбачити, а, отже, слід діяти відповідно до потреб, які виникають.

Парадокс ситуації полягає у тому, що розв'язуючи проблеми і прагнучи спростити та полегшити біженцям перебування, польська держава збільшує «інформаційний шум», який в очах бенефіціара допомоги тільки підсилює невизначеність та тимчасовість його становища.

Тому однією з найбільших проблем залишається забезпечення достатньої поінформованості адресата допомоги і необхідність подбати про адекватність комунікації з ним. Без Ефективна допомога неможлива без надлежної комунікації, і це залишається актуальною проблемою навіть через рік.

Вже понад рік Бюро Високого Комісара ООН з питань біженців проводить у Польщі щомісячні опитування. Кожного місяця ставляться ті ж самі запитання – з якого регіону ви приїхали, де проживаєте в Польщі, чи знайшли ви роботу, чи ходять ваші діти до польської школи тощо. Протягом року на ці питання відповіді були різними. З часом люди почали орендувати житло, знайшли працю і віддали дітей до школи. Проте є одне питання, де розподіл відповідей респондентів за рік взагалі не змінився. Це питання щодо джерел інформації про життя, працю і легальне перебування у Польщі. Майже 69% у лютому 2022 р. і 66% у лютому 2023 р. черпали інформацію із соціальних мереж. Кожен третій отримував інформацію від інших біженців.

У цих джерелах не часто можна знайти інформацію з порталів офіційних адміністрацій, органів влади, управлінь тощо. Проте можна почути про досить дивні речі як про «заморожування номеру PESEL UKR», примусову депортацію в Україну, неправильні переліки документів та шкідливі поради щодо взаємовідносин з різноманітними службами, поліцією і управліннями тощо.

У джерелах з неперевіреною інформацією є високий ризик не лише подання неправдивої інформації, а й неправильного трактування змін, що може призводити до соціального напруження. На приклад, останні зміни до закону Про допомогу громадянам України покликані мінімізувати отримання соціальних виплат особами, яким вони не належать, транслюються як спроба відбирання виплати у всіх біженців. У травні 2022 року, коли багато громадян України через правові колізії, не мали мож-

ливості подорожувати, замість своєчасної інформації про те, що проводиться робота над впровадженням безпечних і захищених документів подорожі, поширювалася інформацію, що біженцям забороняють виїжджати з Польщі.

Польська держава і органи влади прагнуть полегшити становище біженців, але її спосіб комунікації залишається невидимим для адресата цієї допомоги, а методи інформування виявляються недієвими і мало популярними.

Власне у розв'язанні цієї проблеми можуть відіграти важливу і позитивну роль неурядові організації. Вони, наприклад, найчастіше як канал інформування використовують саме соціальні мережі, з яких як ми пам'ятаємо найчастіше й беруть інформацію біженці, тому співпраця між неурядовими організаціями та органами публічної влади у справі своєчасного і адекватного інформування біженців була б доречною та продуктивною.

У великих містах Польщі існують консультаційні пункти, які до повномасштабної війни допомагають мігрантам порадити собі з бюрократичними процедурами, а після 24 лютого розширили свою діяльність на осіб, які рятуються від війни у Польщі. Вони мають ресурси, щоб допомагати людям в інформуванні, але дуже часто самі потребують своєчасної та якісної інформації від управлінь, органів влади тощо. Поглиблена співпраця між органами влади та неурядовими організаціями могла б забезпечити більш ефективний обіг необхідної інформації, що у свою чергу сприяло б поліпшенню надання послуг та комунікацією з населенням.

Це показує важливість взаємодії не лише між різними рівнями органами влади, місцевого самоврядування, а й усіма суб'єктами, які активно заангажовані у допомогу особам, які рятуються від війни у Польщі.

Wydawca

Fundacja Instytut Studiów Wschodnich

ul. Solec 85, 00-382 Warszawa

Tel.: +48 22 583 11 00, Fax: +48 22 583 11 50

e-mail: forum@isw.org.pl, www.forum-ekonomiczne.pl

Layout

Fundacja Instytut Studiów Wschodnich

Warszawa 2023